

TULKOJUMS

CEĻŠ UZ MIERU VISĀ PASAULĒ

Vispasaules Taisnīguma Nams

1985. gada oktobris

Pasaules tautām

Dižākais Miers, uz kuru ilgus gadsimtus ir tiekušās labas gribas cilvēku sirdis, ko pareģojušas neskaitāmas gaišreģu un dzejnieku paaudzes, kas laiku laikos bijis solīts cilvēces svētajos rakstos – tagad tas beidzot tautām ir sasniedzams. Pirmo reizi vēsturē katrs var vienā perspektīvā pārredzēt visu planētu un tās neskaitāmās, dažādās tautas. Vispasaules miers ir ne tikai iespējams, tas ir nenovēršams. Runājot kāda diža domātāja vārdiem, nākošā pakāpe šīs planētas evolūcijā ir „cilvēces planetizācija”.

Vai panākt mieru tikai pēc neiedomājamām šausmām, ko izraisa cilvēces stūrgalvīgā neatsacīšanās no vecā izturēšanās stila, vai arī iet tam pretī ar saskaņotu gribu, – tāda izvēle ir visu Zemes iemītnieku priekšā. Šai kritiskajā pārejas brīdī, kad nāciju grūti atšķetināmās problēmas ir saplūdušas kopējās rūpēs par visu pasauli, būtu neprātīga bezatbildība nepretoties konfliktu un juku straumei.

Labas ceļazīmes arvien drošākajā gaitā uz kārtību pasaulē ir Tautu Savienības radīšana gadsimta sākumā un tās turpinājums daudz plašākajā Apvienoto Nāciju organizācijā; neatkarība, ko pēc otrā pasaules kara sasniegušas vairums nāciju un kas norāda uz valstu veidošanās procesa pabeigtību, kā arī šo nu jau patstāvīgo nāciju sadarbības sākums kopīgajās rūpēs ar senākajām valstīm; no tā izrietošais sadarbības pieaugums starp līdz šim izolētām un naidīgām tautām un grupām starptautiskos pasākumos zinātnes, izglītības, tiesību, ekonomikas un kultūras jomās; starptautisku humanitāru organizāciju skaita vēl nebijis pieaugums iepriekšējo gadu desmitu gaitā;

kara izbeigšanu pieprasošu sieviešu un jaunatnes pretkara kustību izplatīšanās un spontāni saprašanās meklējumi vienkāršo ļaužu vidū, paplašinoties personīgo kontaktu tīklam.

Zinātniskā un tehniskā attīstība, kas noris mūsu neparastajā un lieliskajā gadsimtā, kā lielu vilni veļ uz priekšu planētas sociālo attīstību un parāda līdzekļus cilvēces praktisko problēmu atrisināšanai. Tā patiesi nodrošina īstas iespējas apvienotas pasaules sarežģītās dzīves organizēšanai. Bet šķēršļi vēl pastāv. Šaubas, pārpratumi, aizspriedumi, aizdomas un savtīga ieinteresētība caurauž valstu un tautu savstarpējās attiecības.

Dziļa garīga un morāla pienākuma izjūta mudina mūs šajā piemērotajā brīdī pievērst jūsu uzmanību skaidrajiem redzējumiem, kurus pirms vairāk nekā gadsimta cilvēces valdniekiem pirmo reizi vēstīja Bahá'í ticības dibinātājs Bahá'u'lláh, kura pilnvarotie mēs esam.

„Tomēr, ak vai, no visām pusēm pūš izmisuma vēji”, rakstīja Bahá'u'lláh, „un ikdienas pieaug strīdi, kas skalda un apsēž cilvēku cilti. Tagad ir saskatāmas zīmes par sagaidāmām konvulsijām un jukām, jo šķiet, ka valdošā kārtībā ir nožēlojami daudz trūkumu.” Šo pravietisko spriedumu cilvēces kopējā pieredze ir pilnīgi apstiprinājusi. Valdošās kārtības vainas uzkrītoši izpaužas Apvienotajās Nācijās ietilpstošo suverēno valstu nespējā iznīdēt kara rēgu, starptautiskās ekonomiskās kārtības sabrukuma draudus, anarhijas un terorisma plešanos plašumā un smagās ciešanas, ko šīs un citas nelaimes rada miljoniem cilvēku. Patiesi, agresivitāte un konflikti ir kļuvuši tik raksturīgi mūsu sociālajām, ekonomiskajām un reliģiskajām sistēmām, ka daudzi ir samierinājušies ar uzskatu: šāda izturēšanās ir cilvēka dabai neatņemama un, līdz ar to, neizskaužama.

Iesakņojoties šim uzskatam, cilvēku darbībā ir radusies paralizējoša pretruna. No vienas puses, visu tautu pārstāvji apliecina ne tikai savu gatavību, bet arī ilgus pēc miera un saskaņas, lai beigtos mokošā nedrošība, kas izkropļo mūsu dienišķo dzīvi. No otras puses, gaužām viegli gūst piekrišanu pieņēmums, ka cilvēks ir nelabojami patmīlīgs un agresīvs un tādējādi nespēj radīt sociālu sistēmu, kas būtu gan progresīva un miermīlīga,

gan dinamiska un harmoniska; sistēmu, kas pavērtu ceļu individuālai radīšanai un iniciatīvai, bet balstītos uz kooperāciju un savstarpēju mijiedarbību.

Tā kā vajadzība pēc miera kļūst aizvien asāka, šī fundamentālā progresu kavējošā pretruna prasa pārvērtēt pieņēmumus, kuri balsta vispārpieņemto uzskatu par cilvēces vēsturisko nepilnvērtību. Bezkaislīgi pārbaudot, redzams, ka tāda veida orientieri nebūt neizsaka mūsu patieso dabu, bet gan ilustrē cilvēka gara izkropļojumu. Vienošanās šajā punktā palīdzēs visiem cilvēkiem likt lietā konstruktīvus sociālus spēkus, tāpēc ka tie saskan ar cilvēka dabu, kā arī veicinās saskaņu un kooperāciju, nevis karu un konfliktus.

Šāda ceļa izvēle nenozīmē cilvēces vēstures noliegumu, bet gan tās izpratni. Bahá'í ticība skata jucekli mūsdienu pasaulē un neveiksmju vajāto cilvēku darbību kā organiska procesa dabisku fāzi. Tā galu galā neatvairāmi novedīs pie cilvēces apvienošanās vienotā sociālā sistēmā, kuras robežas būs mūsu planēta. Kā atsevišķai organiskai vienībai cilvēcei tās attīstībā, ja to salīdzina ar indivīdu dzīvi, bērnības un pusaudža laiki jau ir pagājuši. Tagad noris vētrainās jaunības kulminācijas posms, tuvinot ilgi gaidīto briedumu.

Vaļširdīga atzīšanās, ka aizspriedumi, kari un ekspluatācija ir bijušas bērnišķīgu stadiju izpausmes straujajā vēstures procesā un ka cilvēku dzimums mūsdienās pārdzīvo neizbēgamu trauksmi, kas iezīmē tās kolektīvo pilngadības sasniegšanu – šādi atzīties nenozīmē nokārt galvu; tā rodas priekšnoteikums, lai uzsāktu grandiozo mierīgas pasaules celšanas darbu. Mēs jūs aicinām apspriest to, ka šādi pasākumi ir iespējami, ka nepieciešamie konstruktīvie spēki tiešām pastāv un var radīt apvienojošas sociālas struktūras.

Lai kādas ciešanas un nemieru mums nestu tuvākie gadi, lai cik arī nomācoši būtu apstākļi, bahā'iju kopiena tic, ka cilvēce spēj stāties šīs augstākās tiesas priekšā, nešauboties par tās galīgo spriedumu. Nebūt nevēstot civilizācijas galu, šīs straujās un saraustītās pārmaiņas, uz kurām cilvēci skubina arvien ātrāk un ātrāk, kalpos „pašas cilvēka būtības potenciāla” atbrīvošanai un parādīs „pilnu Viņa sūtības mēru uz Zemes, Viņa esībai piemītošo brīnišķīgumu.”

I

Spējas, kas atšķir cilvēku no visām citām dzīvības formām, mēs vispārinām parādībā, ko sauc par cilvēka garu; prāts ir tā galvenā īpašība. Šīs spējas vērtā iespējamu civilizāciju veidošanu un materiālo labklājību. Bet tādi sasniegumi vien nekad nav apmierinājuši cilvēka garu, kura noslēpumainā daba tiecas pēc neaptveramā, pēc neredzamās valstības, visaugstākās realitātes, tās neizzināmās būtību būtības, ko saucam par Dievu. Reliģijas, ko cilvēcei devuši virkne dievišķu apgaismoto, ir bijušas galvenā saikne starp cilvēci un augstāko realitāti, ir spēcīnājušas un attīrījušas cilvēces jaudu garīgai augsmei līdz ar sociālu progresu.

Neviens nopietns mēģinājums sakārtot cilvēku dzīvi un sasniegt mieru visā pasaulē nevar ignorēt reliģiju. Cilvēka saprašana un darbība šajā jomā lielā mērā veido vēsturi. Kāds izcils vēsturnieks nosauca reliģiju par „cilvēka dabai piemītošu imanenci”. Diez vai var noliegt, ka šīs imanences izkropļojumi ir vainojami daudzās sabiedrības jukās, kā arī indivīdu iekšējos un savstarpējos konfliktos. Bet tāpat cilvēks ar veselo saprātu nevar neievērot daudz būtiskāko reliģisko centienu ietekmi uz civilizācijas dzīvībai nepieciešamām izpausmēm. Turklāt to neaizstājamība sabiedrības uzbūvē ir atkārtoti parādījusies tiešajā ietekmē uz likumiem un morāli.

Par reliģiju kā sabiedrisku spēku Bahá'u'lláh rakstīja šādi: „Reliģija ir dižākais spēks kārtības pamatu likšanai pasaulē, tā apmierinās it visus, kas tajā mīt.” Par reliģisko tumsonību un pagrimumu Viņš rakstīja: „Ja reliģijas gaismeklis tiktu dzēsts, sekas tam būtu apjukums un juceklis, un godīguma un taisnīguma, rimtuma un miera gaismekļi pārstātu viest gaismu.” Uzskaitot šāda veida sekas, bahāju rakstos sacīts, ka „cilvēka rakstura sagrozīšana, cilvēku uzvedības degradācija, cilvēku institūciju samaitātība un sabrukums atklājas šādos apstākļos savos sliktākajos un dumpīgākajos aspektos. Tiek iedragāts cilvēka raksturs, pazemota pašapziņa, vājināta disciplīnas izjūta, cilvēka sirdsapziņas balss tiek apklusināta, pazūd no redzesloka pieklājības un kauna izjūta, sakropļojas pienākuma, solidaritātes, sadarbības un lojalitātes apziņa un pakāpeniski iznīkst pat prieka un cerības jūtas.”

Bet ja reiz cilvēce ir nonākusi paralizējošā konfliktā, tai ir jāpaskatās spogulī, jāredz sava nolaidība, jāsaprot, ka tā ir klausījies sirēnu balsīs, jāmeklē sakne pārpratumiem un juceklim, kas radīts ar reliģijas vārdu uz lūpām. Uz tiem, kas akli un patmīlīgi sekojuši savam ortodoksālismam, kas uzspieduši saviem piekritējiem aplamas un pretrunīgas Dieva praviešu vēstījumu interpretācijas, uz tiem gulstas smaga atbildība par šo strupceļu, jo to ir radījušas mākslīgi uzceltās barjeras starp ticību un prātu, zinātni un reliģiju. Ja godprātīgi izanalizējam lielo reliģiju dibinātāju faktiskos izteikumus, kā arī sociālo vidi, kurā viņiem bija jāpilda sava misija, tad neatrodam neko tādu, kas veicinātu cilvēces reliģiskās kopienas un, līdz ar to, visu cilvēka darbību postošos strīdus un aizspriedumus.

Ētiskā mācība, ka mums jāizturas pret citiem tā, kā mēs vēlamies, lai izturētos pret mums, dažādi atkārtojas visās lielajās reliģijās un dod nopietnu iemeslu sekojošam secinājumam divos atsevišķos aspektos: tā vispārina morālo attieksmi, miermīlības pamatu, kas caurvij šīs reliģijas neatkarīgi no to rašanās vietas un laika; tāpat tā iezīmē vienotības principu, kas ir to būtiska vērtība, kuru cilvēce nav spējusi novērtēt sava saraustītā vēstures skatījuma dēļ.

Ja cilvēce savā kopīgajā bērnībā būtu redzējusi mācību nesējus Viņu īstajā lomā – kā viena civilizējoša procesa pārstāvjus, tā bez šaubām būtu guvusi nesalīdzināmi lielākus augļus no Viņu pēctecīgo misiju kopīgajiem rezultātiem. Bet tas, diemžēl, nenotika.

Reliģiska fanātisma atdzimšanu daudzās zemēs nevar uzlūkot citādi kā pirmsnāves konvulsijas. Ar to saistīto vardarbīgo un postošo parādību daba uzskatāmi apliecina tā garīgu bankrotu. Patiesi, viena no mūsdienu reliģiskā fanātisma uzplaukuma savādākajām un skumjākajām iezīmēm ir apjoms, kādā tas allaž iedragā ne tikai garīgās vērtības, kas varētu sekmēt pasaules apvienošanos, bet arī tos vienreizējos morālos panākumus, ar kuriem var lepoties tieši tās reliģijas, kam sakās kalpojam fanātiķi.

Lai cik vitāla būtu reliģijas vēsturiskā ietekme un lai cik dramatiskā būtu karojošā reliģiskā fanātisma atdzimšana, arvien lielāks cilvēku skaits gadu desmitiem ilgi ir uzskatījis reliģiju un reliģiskās organizācijas par mazsvarīgu spēku mūsdienu pasaules galvenajos rūpju mezglos. Tās vietā viņi ir vai nu pievērsušies hedoniskai

dziņai pēc materiāliem labumiem, vai arī sekojuši cilvēku radītām ideoloģijām, kas domātas sabiedrības glābšanai no acīmredzamās un milzīgās grēku nastas. Jā, diemžēl pārāk daudzas no šīm ideoloģijām tā vietā, lai ietu uz koncepciju par cilvēces vienotību un veicinātu harmoniju starp dažādām tautām, tiecas vai nu dievišķot valsti, vai pakļaut pārējo cilvēci kādai atsevišķai nācijai, rasei vai šķirai, apspiest jebkādas diskusijas un domu apmaiņas, cietsirdīgi atstāt izsalkušo miljonus tirgus sistēmas varā, kura gluži acīmredzami pasliktina cilvēces vairākuma jau tā nožēlojamo stāvokli, kamēr neliela sabiedrības daļa dzīvo pārpilnībā, par kādu diez vai varēja sapņot mūsu senči.

Traģiska vēsture ir ticības surogātiem, kurus radījuši pasaulīgā laikmeta gudrie. Pilnīgs cerību zudums milzīgās ļaužu masās, kas ir mācītas lūgt pie to altāriem – tāds ir vēstures nepielūdzamais spriedums šo mācību vērtībai. Pie varas tikušie ar šīm doktrīnām gadu desmitiem tās ir pārbaudījuši praksē arvien plašāk un neierobežotāk; to nestie augļi ir sociālās un ekonomiskās kaites, kas divdesmitā gadsimta nogalē posta katru mūsu zemes reģionu. Visu šo ārējas dabas likstu pamatā ir garīgi postījumi, kas izpaužas apātijā, kura ir sagrābusi neskaitāmas tautas visās valstīs; kā arī, zudušās cerības aplaupīto un daudz cietušo miljonu sirdīs.

Tiem, kas sludina materiālisma dogmas – vienalga, austrumos vai rietumos, kapitālismā vai sociālismā – ir pienācis brīdis atskaitīties par morālās valdīšanas laiku, ko viņi ir teikušies iedzīvināt. Kur ir šo ideoloģiju solītā „jaunā pasaule”? Kur ir starptautiskais miers, kura ideāliem viņi zvēr uzticību? Kur ir tie jaunie kultūras plašumi, kas pavēršoties, ceļot godā un spēkā šo rasi vai to nāciju, vai kādu īpašu šķiru? Kāpēc pasaules tautu lielais vairākums slīgst arvien dziļāk badā un postā, kamēr pašreizējie cilvēces likteņu lēmēji valda pār tādām bagātībām, par kādām nesapņoja ne faraoni, ne cēzari un pat ne deviņpadsmitā gadsimta imperiālisti?

Galvenokārt materiālās labklājības slavināšana, vienlaikus būdama šādu ideoloģiju pirmsākums un kopīga iezīme, rada nepareizo priekšstatu par cilvēku nelabojamo patmīlību un agresivitāti. Uz šāda pamata nevar celt nākotnes ēku mūsu pēctečiem, tas jāatbrīvo.

Gūtā pieredze ir skaidri jāizvērtē un godīgi jāatzīst, ka materiālistiskie ideāli nav spējuši apmierināt cilvēces vajadzības un ka ir nepieciešams jauns mēģinājums risināt

planētas mokošās problēmas. Arvien neciešamākie sabiedrības dzīves apstākļi liecina par visu kopīgu izgāšanos, turklāt tā vēl vairāk stimulē, nevis mazina, katras puses stūrgalvību. Nav šaubu, ka visiem kopā nekavējoties jāmēģina stāvokli labot. Galvenokārt tas ir attieksmes jautājums. Vai cilvēce neatvērs acis un turpinās turēties pie savām nodēlētajām koncepcijām un bezjēdzīgajiem aizspriedumiem? Vai arī tās vadoni droši un apņēmīgi, nemeklējami ideoloģiskas nesaskaņas, nāks viens otram pretī un prasīs cits citam padomu, lai kopīgi rastu pieņemamu risinājumu?

Lai tie, kam rūp cilvēku cilts nākotne, labi apsver šo padomu: „Ja sen loloti ideāli un laikmetā ievērotas institūcijas, ja daži sociālie pieņēmumi un reliģiskās formulas pārstājušas kalpot cilvēces vairākuma labklājībai, ja tās vairs nekalpo nepārtraukti attīstošās cilvēces vajadzībām, tad lai tie tiek aizslaucīti mēslainē un pieskaitīti pie novecojušām un aizmirstām doktrīnām. Kāpēc gan tādas pasaulē, kur valda nemainīgs pārmaiņu un sabrukšanas likums, būtu jāatbrīvo no novecošanās, kāda ir jāpiedzīvo ikvienai cilvēku institūcijai? Attiecībā uz juridiskajiem standartiem: politiskās un ekonomiskās teorijas ir paredzētas tikai visas cilvēces interešu aizsardzībai, un nevis cilvēces upurēšanai kāda konkrēta likuma vai doktrīnas pareizības saglabāšanas labā.”

II

Kodol-, ķīmisko un bakterioloģisko ieroču aizliegums vēl nelikvidēs galvenos kara cēloņus. Lai cik svarīgi miera procesa elementi būtu šādi praktiski pasākumi, paši par sevi tie ir pārāk virspusēji, lai atstātu ilgstošu iespaidu. Tautas ir gana talantīgas, lai izdomātu jaunus ieroču veidus un lai lietotu pārtiku, izejvielas, finanses, pārākumu rūpniecībā, ideoloģiju un terorismu viena otras pakļaušanai, nebeidzamiem pārspēka un varas meklējumiem. Mūsdienās vispārējo sajukumu cilvēces lietās nevar izbeigt, atšķetinot tikai atsevišķus starptautu konfliktus vai nesaprašanās mezglus. Ir jāizstrādā patiesi universāla sistēma.

Tiešām, nacionālie līderi atzīst, ka tā acīmredzami ir pasaules mēroga problēma, ar ko viņi saskaras ik dienas, risinot neskaitāmus jautājumus. Lai novērstu jebkādu neinformētības iespēju par aktuālajām vajadzībām, pastāv apkopojošas analīzes un

priekšlikumi, ko piedāvā daudzas ieinteresētas un progresīvas grupas, kā arī Apvienoto Nāciju organizācijas aģentūras. Taču pastāv arī gribas paralīze; tā ir ļoti rūpīgi jāizpēta un apņēmīgi jāietekmē. Kā jau mēs secinājām, šīs paralīzes pamatā ir dziļi iesakņojies pieņēmums par cilvēces nenovēršamo ķildīgumu, kas novedis pie nevēlēšanās izvērtēt iespējas, kā savas nacionālās intereses saskaņot ar pasaules vajadzībām, kā arī droši skatīt no apvienotās pasaules pārvaldes sistēmas dibināšanas izrietošās tālejošās pārmaiņas. Tāpat ir skaidri redzama lielākoties neizglīto un pakļauto masu nespēja izteikt savas alkas pēc visas cilvēces dzīves mierā, saskaņā un pārticībā.

Eksperimentālie soļi uz vispasaules iekārtu, īpaši pēc otrā pasaules kara, ir visai cerīgi. Valstu grupām pieaug tendence noformēt savas attiecības, lai viegli kooperētos savstarpēji svarīgās lietās. Tas liecina, ka šo paralīzi kādreiz varēs pārvarēt visas valstis. Dienvidaustrumu Āzijas valstu asociācija, Karību baseina savienība un kopīgais tirgus, Centrālamerikas kopīgais tirgus, Savstarpējās ekonomiskās palīdzības padome, Eiropas Savienība, Arābu valstu līga, Āfrikas vienības organizācija, Amerikas valstu organizācija, Klusā okeāna dienvidu valstu forums – visu šo organizāciju apvienotie centieni sagatavo ceļu uz vispasaules iekārtu.

Arī pieaugošā interese par visaptverošajām planētas problēmām ir cerīgā zīme. Par spīti Apvienoto Nāciju organizācijas acīmredzamajām kļūmēm, tās deklarācijas un konvencijas, skaitā jau pāri četrdesmit, dod vienkāršajiem ļaudīm jaunu dzīves sparū, kaut arī ne visas valdības vēlas tās pildīt. Vispārējā cilvēka tiesību deklarācija, konvencija par genocīdu novēršanu un sodīšanu, pasākumi rasu, dzimuma, reliģiskas vai jebkādas citas diskriminācijas likvidēšanā; bērnu tiesību aizsardzība; visu cilvēku aizsardzība pret spīdzināšanu; bada un sliktā uztura izskaušana; zinātnes un tehniskā progresa pielietojums miera un cilvēku labā – ja visi šie pasākumi tiks drosmīgi īstenoti visur, tad tuvosies diena, kad kara rēgs zaudēs savu valdošo lomu starptautiskajās attiecībās. Nav nepieciešams īpaši uzsvērt šajās deklarācijās un konvencijās minēto problēmu nozīmību. Tomēr tām, kuras ir īpaši būtiskas miera panākšanai, vajadzīgs papildus komentārs.

Rasisms, viens no kaitīgākajiem un pastāvīgākajiem ļaunumiem, ir liels šķērslis mieram. Tā ir pārāk briesmīga vardarbība pret cilvēka cieņu, kas nav attaisnojama, lai kādi arī būtu tās iegansti. Rasisms aizkavē savu upuru neierobežoto iespēju atklāšanu,

degradē pašus rasistus un grauj cilvēces progresu. Lai tiktu galā ar šo problēmu, ir nepieciešama cilvēces vienotības idejas vispārēja atzišana, ko pavadītu attiecīga likumdevēju darbība.

Skaidru ciešanu avots ir pārmērīgā nevienlīdzība starp bagātajiem un nabagajiem. Tā destabilizē pasauli, kas atrodas uz kara robežas. Dažas sabiedrības ir efektīgi tikušas galā ar šo problēmu. Risinājums jāmeklē, apvienojot garīgo, morālo un praktisko. Ir nepieciešams svaigs problēmas skatījums, no ekonomiskas un ideoloģiskas polemikas brīvas konsultācijas ar plašu speciālistu loku, šīs parādības skartie cilvēki jāiesaista aktuālo lēmumu pieņemšanā. Šis jautājums ir saistīts gan ar nepieciešamību novērst pārmēru bagātībā un nabadzībā, gan ar garīgajām patiesībām, kuras izprotot, varēs rasties jauna, universāla attieksme. Tās ieaudzināšana vien jau ir liela daļa no atrisinājuma.

Neierobežotajam nacionālismam, ko mēs atšķiram no saprātīga un pamatota patriotisma, ir jāatdod sava vieta plašākai idejai, mīlestībai uz visu cilvēci. Bahá'u'lláh saka: „Pasaule ir viena valsts un cilvēce ir tās pilsoņi.” Doma par pasaules pilsonību ir tieši izrietējusi no pasaules samazināšanās, tās daļu nonākšanas vienotās kaimiņattiecībās zinātnes progresa un, protams, tautu savstarpējās atkarības rezultātā. Mīlestība pret visām pasaules tautām neizslēdz mīlestību pret savu zemi. Attīstību vienā pasaules daļā vislabāk veicina visas pasaules attīstība. Ir jūtami jāpalielina mūsdienu rosība dažāda veida starptautiskajā sadarbībā, kas sekmē savstarpējas cieņas un solidaritātes jūtas starp tautām.

Reliģiska neiecietība vēstures gaitā ir izraisījusi neskaitāmus karus un konfliktus, ievērojami bremzējusi progresu, un to arvien vairāk necieš gan visu ticību ticīgie, gan neticīgie. Visu reliģiju pārstāvju pienākums ir neizvairīties no šīs neiecietības radītiem jautājumiem un rast skaidras atbildes uz tiem. Kā lai panāk teorētisku un praktisku izlīdzinājumu starp ticībām? Cilvēces reliģisko vadītāju sūtība ir līdzjūtības un patiesības alku pildītām sirdīm apcerēt cilvēces nožēlojamo stāvokli. Tiem jāvaicā sev, vai bijībā pret visaugsto Radītāju viņi nevar samierināt savas teoloģiskās atšķirības, panākt dzienu savstarpējas iecietības noskaņu, kas ļautu visiem kopā strādāt cilvēces augšupejas un miera labā.

Sieviešu emancipācija, pilnīga dzimumu vienlīdzība arī ir viens no svarīgākajiem, kaut mazāk atzītiem, miera priekšnoteikumiem. Šīs vienlīdzības noliegšana pakļauj netaisnībai pusi zemeslodes iedzīvotāju. Tā vīriesos veicina kaitīgu attieksmi un paradumus, kas tiek pārnesti no ģimenes uz darbavietām, politisko dzīvi un pat uz starptautiskajām attiecībām. Šim noliegumam nav ne morāla, ne praktiska, ne bioloģiska pamata. Tikai tad, kad sievietes kā līdztiesīgi partneri būs iesaistītas visās cilvēku darbības sfērās, varēs rasties atbilstošs morāls un psiholoģisks klimats mieram starp tautām.

Vispārējas izglītības darbs, kurā jau iesaistījušies pulka entuziastu no visām ticībām un nācijām, prasa maksimālu katras valsts valdības atbalstu. Jo neizglītība neapšaubāmi ir galvenais cilvēku pagrimuma, izviršanas un mūžīgās aizspriedumainības cēlonis. Neviena valsts nevar gūt sekmes, nedodama izglītības iespējas visiem saviem pilsoņiem. Līdzekļu trūkums ierobežo daudzu valstu spējas izpildīt šo pienākumu un liek noteikt zināmas prioritātes. Lemjošajām iestādēm ir patiešām nopietni jāapsver prioritāte sieviešu un meiteņu izglītībai, jo tieši caur izglītotām mātēm zināšanu vērtības ideju var visefektīvāk un straujāk izplatīt visā sabiedrībā. Sekojot laika garam, katra bērna pamatizglītībā vajadzētu ietvert arī pasaules pilsonības idejas mācīšanu.

Ārkārtējs kontaktu trūkums starp tautām nopietni apdraud virzību uz mieru visā pasaulē. Lielāko ievērību prasa starptautiskas sazināšanās valodas piemērošana. Tā varētu daudz līdzēt šīs problēmas risināšanā.

Šajos jautājumos ir jāuzsver divi momenti. Pirmais: karu novēršana nenozīmē tikai parakstītus līgumus un protokolus, tas ir komplekss uzdevums, kas prasa jaunu apņemšanās līmeni, lemjot jautājumus, kas parasti nav saistīti ar miera cīņu. Kolektīvās drošības ideja, kas balstīta tikai uz politisku vienošanos, ir kā himēra. Otrais: primārais uzdevums, iztīrājot miera problēmas, ir pacelt to kontekstu līdz principa līmenim, kas atšķirtos no tīra pragmatisma. Jo būtībā miera avots ir iekšējās saskaņas stāvoklis, garīgā vai morālā attieksme, un, atmodinot šādu attieksmi, rodas iespējas rast stabilus risinājumus.

Pastāv garīgi principi, ko daži sauc par vispārcilvēciskām vērtībām, kas ļauj nokārtot katru sociālo problēmu. Jebkura labu nodomu vadīta grupa principā var tikt

līdz reālam savu problēmu atšķetinājumam, bet ar praktiskām zināšanām vien parasti nepietiek. Garīgā principa būtiska priekšrocība ir apstākļi, ka tas ne tikai piedāvā perspektīvu, kura harmonē ar mūžīgo cilvēka dabā, bet arī rosina attieksmi, dinamiku, gribu un ticību, kas sekmē praktisku pasākumu atpazīšanu un īstenošanu. Valdību galvām un visiem, kas pie teikšanas, daudz labāk veiktos problēmu atrisināšana, ja viņi vispirms izprastu ar tām saistītos principus un vadītos no tiem.

III

Pirmais jautājums, uz kuru jāatbild, ir: kā lai mūsdienu pasaule ar tās iesīkstējušo tieksmi uz konfliktiem kļūst par valstību, kur valdīs saskaņa un sadarbība?

Kārtību pasaulē var radīt tikai nesatricināma cilvēces vienotības apziņa, garīga patiesība, ko apstiprina visas zinātnes. Antropoloģija, fizioloģija un psiholoģija atzīst tikai vienu cilvēku cilti, kaut tā bezgalīgi variējas dažādos otršķirīgos aspektos. Šīs patiesības atzīšana prasa atsacīšanos no aizspriedumiem – no jebkādiem aizspriedumiem – pret rasi, šķiru, ādas krāsu, ticību, nāciju, dzimumu, materiālās civilizētības pakāpi, pret visu, kas rosina daļu cilvēku iedomāties sevi pārākus par citiem.

Ir jāakceptē cilvēces vienotība – galvenais priekšnoteikums pasaules kā vienas valsts, kā cilvēces māju reorganizēšanā un pārvaldē. Šī garīgā principa vispārēja atzīšana ir nepieciešama, lai sekmētos jebkurš mēģinājums nostiprināt mieru visā pasaulē. Tas jo plaši ir jāmāca skolās un pastāvīgi jāiesakņo katrā tautā, sagatavojot sabiedrību dabiskām struktūras izmaiņām, ko pieprasa princips.

Bahājiešu skatījumā cilvēces vienotības atzīšana „prasa ne mazāk kā visas civilizētās pasaules rekonstrukciju un demilitarizāciju – pasauli, kas ir organiski vienota visos būtiskajos dzīves aspektos, savā politiskajā iekārtā, garīgajos centienos, tirdzniecībā un finansēs, rakstībā un valodā, un tomēr bezgalīgi plaša tās federālo vienību nacionālo īpašību daudzveidībā”.

Tālāk izstrādādams šo pašu galveno principu, Shoghi Effendi, bahāju ticības Aizbildnis, 1931. gadā rakstīja: „Nebūt nevēlēdamies graut pašreizējās sabiedrības pamatus, tas cenšas paplašināt tās bāzi, atjaunināt tās institūtus tā, lai tie atbilstu mūžam mainīgās pasaules vajadzībām. Princips nav pretrunā ar likumīgu uzticību valdībai, tas nav pret patiesu lojalitāti. Tas nevēlas slāpēt godīga un gudra patriotisma liesmas ļaužu sirdīs, nedz arī likvidēt nacionālās autonomijas, kas ir tik svarīgas, ja jācīnās pret pārmērīgu centralizāciju. Tas ne ignorē, ne cenšas nivelēt etniskās izcelsmes, klimata, vēstures, valodas un tradīciju, domāšanas un ieražu dažādību, kas atšķir pasaules tautas un valstis. Tas aicina uz plašāku lojalitāti, uz vēl lielākiem centieniem nekā tie, kas līdz šim ir iedvesmojuši cilvēku cilti; pastāv uz nacionālo impulsu un interešu saskaņošanu ar imperatīvo vienotas pasaules nepieciešamību; noliedz pārmērīgu centralizāciju, kā arī neatzīst nekādus centienus pēc vienveidības. Tā parole ir vienotība daudzveidībā.”

Šāda mērķa sasniegšana prasa vairākas pakāpes nacionālo politiku attieksmju saskaņošanā, jo tās, kamēr trūkst skaidri definētu likumu vai vispārēji akceptētu principu, kas regulētu attiecības starp valstīm, pašlaik ir uz anarhijas robežas. Tautu Savienība, Apvienotās Nācijas un daudzās to radītās organizācijas un vienošanās neapšaubāmi ir bijušas noderīgas, vājinot dažus negatīvus aspektus starptautu konfliktos. Taču tās ir pierādījušas savu nespēju novērst karus. Patiesi, pēc otrā pasaules kara ir bijis vēl desmitiem karu, daudzi plosās vēl šodien.

Šīs problēmas dominējošie aspekti parādījās jau deviņpadsmitajā gadsimtā, kad Bahá'u'lláh pirmo reizi nāca klajā ar saviem priekšlikumiem par miera nodibināšanu visā pasaulē. Savos paziņojumos pasaules valdniekiem Viņš runāja par kolektīvās drošības principu. Shoghi Effendi to komentēja šādi: „Ko citu gan šie svarīgie vārdi varēja nozīmēt, ja ne no važām atbrīvoto nāciju suverenitātes neizbēgamu sašaurināšanu kā neaizstājamu priekšdarbu, veidojot visu zemeslodes nāciju nākotnes valsti. Ir jārada tāda vai citāda vispasaules virsvalsts, kuras labā visas nācijas labprātīgi atteiksies no jebkādam pretenzijām sākt karu, dos tai noteiktas tiesības nodokļu politikā un uzticēs kontrolēt bruņojumu, atskaitot iekšējās kārtības uzturēšanu savās teritorijās. Tādā valstī būs jārada starptautiskā izpildvara, kas būtu pietiekama, lai pildītu visaugstākās un nepārsūdzamās funkcijas, tās lēmumi būtu saistoši visiem nepakļāvīgajiem savienības locekļiem; pasaules parlaments, kura locekļus ievēlēs katras zemes iedzīvotāji un

apstiprinās pašu valdības; augstākais tribunāls, kura spriedums būs obligāts pat tajos gadījumos, kad iesaistītās puses brīvprātīgi nepiekrīt savu lietu izskatīšanai.

.. Pasaules kopiena, kurā visas ekonomiskās barjeras būs uz mūžiem nojauktas un darba un kapitāla savstarpējā atkarība skaidri atzīta; kurā reliģiskā fanātisma un strīdu skaļais troksnis būs noklusis; kurā rasu naida liesma būs galīgi nodzēsta; kurā vienoti starptautiskie likumi – visas pasaules pārstāvju rūpīgi izstrādāti – ļaus starptautiskajiem spēkiem ātri un piespiedu kārtā īstenot sankcijas; un visbeidzot – pasaules kopiena, kurā untumainā un karojošā nacionālisma sērga būs pārvērtusies rimtā pasaules pilsonības apziņā – tāda lielas līnijās izskatās tā kārtība, kādu iecerēja Bahá'u'lláh, iekārta, kas nāks kā lēnā nobriešanas laikmeta cēlākais auglis.”

Šo tālejošo pasākumu īstenošanas ceļu norādīja Bahá'u'lláh: „Ir jāatnāk laikam, kad visā pasaulē apzināsies kategorisko nepieciešamību noturēt plašu, visaptverošu cilvēku sanāksmi. Tā noteikti ir jāapmeklē pasaules valdniekiem un ķēniņiem, un, piedaloties tās apspriedēs, tiem ir jāapsver veidi un līdzekļi, ar kādiem ielikt pamatus pasaules Dižajam Mieram cilvēku starpā.”

Lai spertu šo vienreizējo soli uz mieru, ir vajadzīga visu labo garīgo un morālo īpašību koncentrēšana: drosme, apņēmība, cēli nolūki, cilvēku pašai dziedīgā mīla. Un, lai rastos nepieciešamais gribasspēks, ir godīgi jāapcer cilvēka būtība, viņa domāšanas veids. Saprast šī iekšējā spēka būtiskumu nozīmē arī apzināties sociālo nepieciešamību iemiesot tā izcilo vērtību atklātā, bezkaislīgā un sirsnīgā apspriešanās un darbībā, kas izrietētu no šī procesa rezultātiem. Bahá'u'lláh pastāvīgi vērsa uzmanību uz apspriešanās noderīgumu un neaizstājamību cilvēku dzīves organizēšanā. Viņš teica: „Apspriešanās dāvā dziļākas zināšanas un pārvērš pieņemumus parliecībā. Tā ir kā gaismeklis, kas rāda ceļu un vada mūs šai tumšajā pasaulē. Jo viss tajā ir un turpinās būt pilnīgs un nobriedis. Sapratnes spēju briedums kļūst redzams apspriežoties.” Pat tikai Viņa ierosinātais mēģinājums sasniegt mieru apspriešanās procesā jau varēs radīt dziedinošu noskaņojumu starp tautām, un nekāda vara nevarēs pretoties galīgajam miera triumfam.

Apcerot šādas vispasaules sanāksšanas nosacījumus, ‘Abdu'l-Bahá, Bahá'u'lláh dēls un pilnvarotais Viņa mācības izskaidrotājs, piedāvāja šādu izpratni: „Viņiem ir

jāpadara miera jautājums par vispārējas apspriešanas objektu, un ar visiem sev pieejamiem līdzekļiem jāmeklē iespēju nodibināt pasaules valstu apvienību. Viņiem jānoslēdz līgums ar likuma spēku un vienošanās, kuras nosacījumi būtu likumīgi neaizskarami un precīzi. Viņiem tas ir jāizziņo visā pasaulē un jāiegūst visas cilvēku cilts akcepts. Šīs dižās un visaugstākās saistības – patiess pasaules miera un labklājības avots – būs jāuzlūko kā svētas visiem, kas vien mīt uz Zemes. Visiem cilvēces spēkiem jābūt mobilizētiem, lai nodrošinātu šīs visdižākās derības stabilitāti un nemainīgumu. Šajā visaptverošajā paktā jābūt skaidri fiksētām ikkatras valsts robežām un tiesībām, jābūt precīzi izklāstītiem valdību savstarpējo attiecību principiem, uzskaitītiem visiem starptautiskajiem nolīgumiem un saistībām. Tādā pašā veidā jābūt strikti ierobežotam katras valdības bruņoto spēku apjomam, jo, ja tiks pieļauta jebkuras valsts bruņošanās un militārā gatavošanās, pieaugs citu valstu aizdomīgums. Šī svinīgā pakta pamatprincipiem jābūt formulētiem tā, lai visas Zemes valdības celtos panākt pakļāvību, ja kāda no valdībām vēlāk pārkāptu kādu no nosacījumiem. Drīzāk jau, it visai cilvēcei kopā visiem spēkiem jātiek galā ar šo valdību. Jo ir jādod Zemes slimajai miesai šīs visstiprākās zāles. Tad noteikti tā atveseļosies un kļūs mūžīgi droša un neapdraudēta.”

Šīs varenās sanāksmes sasaukšana ir krietni novēlojusies.

Ar sirdsdegsmi mēs vērsamies pie visu valstu vadītājiem, lai viņi izmanto šo izdevīgo momentu un sper neatsaucamus soļus, sasaucot šo vispasaules sanāksšanu. Visa vēsture sauktin sauc cilvēku dzimumu uz šo darbu, kas uz visiem laikiem iezīmēs ilgi gaidītā brieduma rītausmu.

Vai Apvienotās Nācijas, ar visu savu locekļu atbalstu, celsies šī lieliskā pasākuma cēlajiem mērķiem?

Lai vīri un sievas, jaunieši un bērni it visur atzīst šīs imperatīvās akcijas mūžīgo vērtību visu tautu dzīvē. Lai paceļ savas balsis vienotā gribā, lai šī ir paaudze, kas iezvanīs brīnišķīgu laikmetu dzīves attīstībā uz mūsu planētas.

IV

Mūsu optimisma avots ir necerēti pieaugošā karu pārtraukšana un jaunu starptautiskas sadarbības organizāciju rašanās. Pastāvīgs miers starp tautām ir būtiska pakāpe cilvēces sabiedriskajā attīstībā, bet, kā saka Bahá'u'lláh, ne tās galamērķis. Aiz sākotnējā pamiera, ko uzspiež bailes no kodolkatastrofas; aiz politiskā miera, kuram negribīgi piekritušas aizdomu pilnās konkurējošās nācijas; aiz pragmatiskiem drošības un līdzāspastāvēšanas pasākumiem, pat aiz daudziem sadarbības mēģinājumiem, kurus šie soļi dara iespējamus – aiz visa tā ir virsuzdevums: visu valstu apvienošana vienotā vispasaules saimē.

Sašķeltība ir briesmas, kas valstīm un tautām turpmāk vairs nav jāpacieš; sekas var būt pārāk šausmīgas, lai spētu tās iedomāties, pārāk acīmredzamas, lai būtu vajadzīgi pierādījumi. „Cilvēces labklājība”, pirms vairāk nekā gadsimta rakstīja Bahá'u'lláh, „tās miers un drošība nav sasniedzami līdz tam laikam, kamēr netiks sasniegta tās cieša vienotība.” Ievērojot to, ka „cilvēce vaid, tā alkst pēc vedēja uz vienotību, pēc savu mūžīgo mocību beigām,” Shoghi Effendi tālāk komentēja: „Visas cilvēces apvienošanās ir tā posma iezīme, kuram tagad tuvojas cilvēku sabiedrība. Ģimenes, cilts, pilsētvalsts un nācijas vienotība ir secīgi sasniegta un pilnībā nostiprināta. Pasaules vienotība ir mērķis, uz kuru tiecas nomocītā cilvēce. Nāciju veidošanās ir beigusies. Valsts suverenitātei raksturīgā anarhija virzās uz kulmināciju. Pasaulei, kas tuvojas briedumam, ir jāatmet šis fetišs, jāatzīst cilvēku attiecību vienotība un veselums un vienreiz jāizveido iekārta, kas vislabāk var iemiesot šo tās dzīves pamatprincipu.”

Mūsdienās visi ietekmīgie pārmaiņu spēki pieņem šo uzskatu. Pierādījumi tam ir redzami jau daudzajos citātos par labvēlīgajām vispārējā miera procesa iezīmēm tagadējās starptautiskajās kustībās un norisēs. Vīru un sievu pulks, vai visu kultūru, rasu un nāciju pārstāvji, kas strādā daudzveidīgajās Apvienoto Nāciju organizācijas aģentūrās, ir kā planētas „civildienests”, tā iespaidīgie sasniegumi norāda uz sadarbības pakāpi, kas ir sasniedzama pat nelabvēlīgos apstākļos. Centieni pēc vienotības ir kā gara gaismas pavasaris, kas dziedē savus asnus neskaitāmos starptautiskos kongresos, kad sanāk kopā visdažādāko specialitāšu pārstāvji. Tas stimulē arī starptautiskās bērnu un jaunatnes attīstības programmas. Patiesi, tas ir īstenais pamats ievērojamai kustībai uz

religiju dialogu, kas neatvairāmi tuvina vēsturiski antagoniskas reliģijas un sektas. Ceļš uz pasaules vienotību plešas plašumā, tā ir mūsu planētas dzīves dominante divdesmitā gadsimta nogalē par spīti savam pastāvīgajam pretiniekam – bruņošanās un savtīgas varenības vairošanas tendencei.

Bahāju kopienas pieredzi var uzlūkot kā piemēru šai arvien lielākajai vienotībai. Tā ir kopiena, kas apvieno trīs līdz četrus miljonus cilvēku no dažādām tautībām, kultūrām, šķirām un ticībām, kuri ir iesaistījušies dažādos reliģiskos, sociālos un ekonomiskos pasākumos, kalpodami daudzu tautu vajadzībām. Būdams vienots sociāls organisms, tas reprezentē cilvēku saimes daudzveidību. Tā darbu vada kopīgi akceptēti apspriešanās principi. Vienādi tiek turētas godā visas dižās dievišķās gribas izpausmes cilvēces vēsturē. Kopienas pastāvēšana ir vēl viens pārliecinošs pierādījums, kā īstenojams tās dibinātāja sapnis par vienotu pasauli, vēl viens liecinājums, ka cilvēce spēj dzīvot kā viena sabiedrība, lai kādi pārbaudījumi nestātos tās ceļā uz briedumu. Ja bahājiešu pieredze var dot kaut mazāko ieguldījumu, stiprinot cerību uz cilvēku dzimuma vienotību, mēs ar prieku to piedāvājam kā izpētes objektu.

Apcerot uzdevumu, kas stāv priekšā visai pasaulei, un tā nepārvērtējamo nozīmi, mēs pazemīgi noliecam galvas bijībā pret visuaugsto dievišķo Radītāju, kas neizmērojamā mīlestībā no vienas vielas ir radījis visu cilvēci, ir cēlis godā brīnumaino cilvēka esību, apveltījis cilvēku ar prātu un gudrību, diženumu un nemirstību, piešķīris tam unikālo priekšrocību – „spēju iepazīt un iemīlēt Viņu”, spēju, kas „ir uzskatāma par visas radības dzinuli un galējo mērķi..”

Mēs esam cieši pārliecināti, ka visas cilvēciskās būtnes ir radītas, „lai virzītu uz priekšu mūžam progresējošo civilizāciju”, un ka „nav cilvēka cienīgi izturēties kā lauka dzīvniekam”; ka tikumi, kas atbilst cilvēka cieņai, ir vārda turēšana, iecietība, žēlsirdība, līdzjūtība un mīloša laipnība pret visām tautām. Mēs atkal apliecinām savu ticību, ka „visam cilvēka būtības potenciālam, pilnam Viņa sūtības mēram uz zemes un Viņa esībai piemītošajam brīnišķīgumam – visam ir jāizpaužas šajā apsolītajā Dieva dienā.” Tāds ir pamats mūsu nesatricināmajai ticībai, ka vienotība un miers, uz kuru tiecas cilvēce, ir sasniedzams mērķis.

Par spīti vajāšanām, kas joprojām skar bahājiešus zemē, kur dzimusi viņu ticība, viņu gaidpilnās balsis atskan šajā rakstā. Ar savu nesatricināmo cerību viņi apliecina ticību, ka Bahá'u'lláh atklāsmes pārveidojošais spēks tagad ir devis dievišķas varas ietērpū mūžsenā miera sapņa neizbēgamajam piepildījumam. Tādējādi mēs jums pavēstām ne tikai vārdisku vīziju: mēs aicinām kopā ticības un uzpurēšanās spēkus; mēs pavēstām savu ticības brāļu kvēlo saucienu pēc miera un vienotības. Mēs vienojamies ar visiem, kas ir agresiju upuri, visiem, kas alkst pēc konfliktu un ķildu beigām, ar visiem, kuru uzticība miera un kārtības principiem tuvina cildenos mērķus, kuriem cilvēci laidis pasaulē visus mīlošais Radītājs.

Ilgpilnā vēlmē sniegt jums savas cerības kvēli un pārlicības dziļumu, mēs piesaucam Bahá'u'lláh lielo solījumu: „šie neauglīgie strīdi, šie postošie kari beigsies, un iestāsies Visdzižākais Miers.”

[paraksts: Vispasaules Taisnīguma Nams]

2023. gada versija latviešu valodā, redaktors M. Pavlovs, korektors P. Folkmanis. Pirmpublicējums latviešu valodā: *Ceļš uz mieru visā pasaulē / Vispasaules Taisnīguma Nama paziņojums*, tulkotājs vēlējās palikt anonīms, redaktors Z. Fuksis. Rīga: Apgāds „Vieda”, 1990.